

Dwa rynki

Rynek zawsze był i będzie sercem miasta. To czy nadal tętni życiem, czy ściąga mieszkańców i turystów zależy w równej mierze od jego zagospodarowania, jak i od pomysłu na jego dzisiejsze — bieżące użytkowanie.

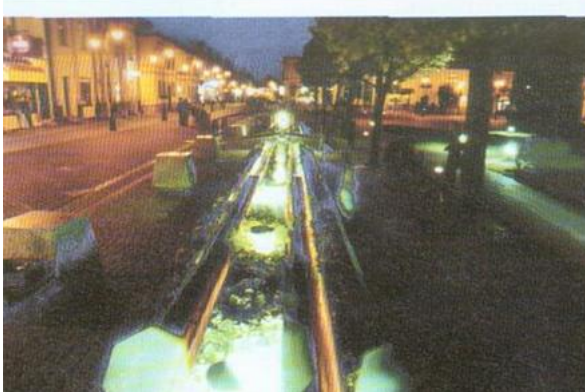
Zwykle podjęcie prac rewaloryzacyjnych nad płytą rynku stanowi początek ponownego procesu nobilitacji tego miejsca. To nie tylko działania o charakterze materialnym, to początek pobudzenia nowych zachowań, sposobów odbioru i użytkowania tej przestrzeni. Powrót do tradycji, pozyskanie nowych rozwiązań i współczesnych sposobów użytkowania, wreszcie zachowanie wartościowych elementów zieleni i dyskretne przywołanie „świadków” dawnych funkcji, to jedne z podstawowych celów stawianych przed rewaloryzacją przestrzeni rynku dzisiaj.

Atrybutami nowego odbioru i postrzegania przestrzeni rynku są takie elementy jak: światło, kolor, dźwięk, mikroklimat, nowa tradycja, zapoczątkowanie akcji wokół rynku, wspomaganie różnych form aktywności.

o dwóch rynkach

Podjęmowanie prac projektowych rozumiane jest przez autorów prezentowanych tu przykładów jako poszukiwanie specyficznego *continuum*, opartego na obserwacji wszystkich istotnych dla tego miejsca czynników i zdarzeń. Nie tylko tych odległych w czasie, lecz również nam współczesnych, tworzących jego specyfikę i *geniusz* miejsca.

Prezentowane rozwiązania są wynikiem złożenia szeregu intencjonalnych, funkcjonalnych i kompozycyjnych osi wywodzących się z: geometrii układu, charakteru i rangi poszczególnych wejść, oddziaływania pierzei i położonych w pobliżu obiektów krystalizujących, wreszcie proporcji

obok i powyżej:
rynek w Żorach — zespół fontanny „kręgu”

left and above:
Market Square in Żory — „szkielet” fountain complex

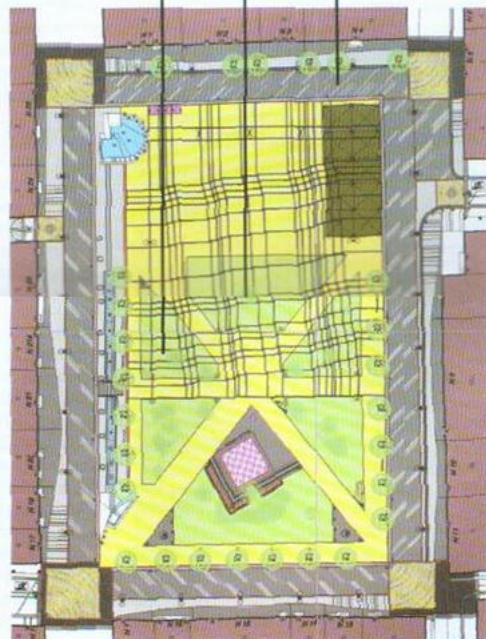
poniżej:
konsepceja urbanistyczno-architektoniczna zagospodarowania rynku w Żorach
low:
planning and architectural concept for the redevelopment of the Market Square in Żory

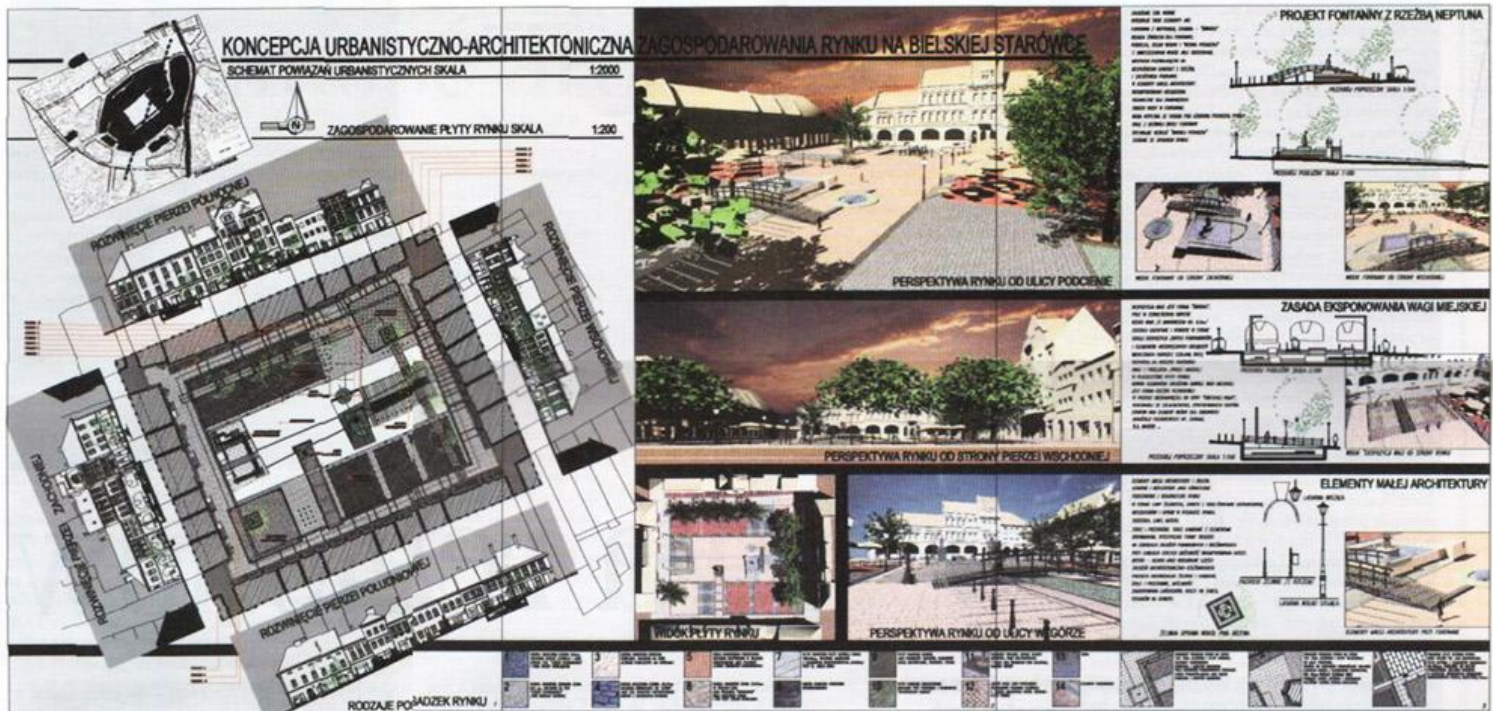
ZAŁOŻENIA „FONTANNY I CIĘKU WODNEGO”
ZAŁOŻENIE „RZEZBY ŚW. J. NIEPOMUCENA”
ZAŁOŻENIE „ZADASZENA SEZONOWEGO”

KOSTKA BETONOWA
+ KOSTKA GRANITOWA 6 X 6

MOZAIKA - KOSTKA BETONOWA
+ KOSTKA GRANITOWA 15 X 15

“ZIELONY DYWAN”

Konceptcja urbanistyczno-architektoniczna zagospodarowania rynku na bielskiej starówce
planning and architectural concept for the redevelopment of the Market Square in Bielsko-Biala's Old Town

i specyfiki samej płyty, z jej aktualnym i przeszłym zagospodarowaniem.

Ze względów funkcjonalnych i użytkowych w projektach wyodrębniono dwie wzajemnie się przenikające i uzupełniające strefy: obrzeżną i centralną. Właśnie ta ostatnia decyduje w praktyce o charakterze użytkowym rynku.

Wspólnymi cechami projektów jest ponadto skupienie się na takich elementach architektonicznych i budowlanych jak: nawierzchnie i posadzki, mała architektura i detal, oświetlenie, wyposażenie techniczne, wreszcie dzieła sztuki, oświetlenie, wyposażenie techniczne, wreszcie dzieła sztuki, oświetlenie, wyposażenie techniczne, wreszcie dzieła sztuki, oświetlenie, wyposażenie techniczne, wreszcie dzieła sztuki.

rynek na Starym Mieście w Żorach

Forma i proporcje rynku, jak również topografia, ekspozycja południową i szczególnie północną pierzeję. Wejścia w strefę rynku otwierają szerokie perspektywy na wyraźne horyzontalne wnętrza urbanistyczne.

Poza wspomnianą wyżej strefą obrzeżną, strefa centralna składa się z dwu pól: tak zwanego pola posadzek „kamiennych” i „zielonych” oraz trzech założen „fontann i cieków wodnych”, „rzeźby św. Jana Nepomucena” oraz „zadaszenia sezonowego”. Pole „kamienne” realizuje ideę przywrócenia pierwotnej formy płyty rynku. Pole „zielone” jest natomiast kompromisem pomiędzy istniejącym tu w latach powojennych skwerem zielonym a płytą.

rynek na starówce bielskiej

Topografia rynku w powiązaniu z trzecim wymiarem, stwarza unikalne wnętrza urbanistyczne, w którym oświetlenie podkreśla o różnych porach dnia i roku jego uprzywilejowane fragmenty. Stwarza jednocześnie rzadką dla ryneków dynamikę i możliwość odbioru walorów podłogi urbanistycznej z uwagi na znaczne przewyższenia.

Strefa obrzeżna pieszka przylega bezpośrednio do pierzei, obrzeżna kołowa przystosowana jest zaś dla obsługi komunikacyjnej.

Środek, czyli strefa centralna, geometrycznie jest krątą, w którą wkomponowano trzy architektoniczno-rzeźbiarskie założenia:

- pomnika św. Jana Nepomucena (powrót oryginalnej przedwojennej rzeźby),
- „wagi miejskiej”, specyficznej ekspozycji historycznych fundamentów w formie stałej podświetlonej ekspozycji przekrytej taflą szklaną oraz przyległym doń plateau przeznaczonym m.in. na scenę sezonową,
- „fontanny i studni” z historycznym posągami Neptuna, studnią — „świadkiem”, poidelkiem, zegarem wodnym i „wodną posadzkę” z umieszczonymi wokół niej siedziskami, mostkiem itp.

uwagi warsztatowe — od projektu do realizacji

Bazując na naszych doświadczeniach projektowych i realizacyjnych można pokusić się o sformułowanie uogólnionych warunków brzegowych, które pozwalają rokować szansę na realizację i zasymilowanie planowanych rozwiązań rewitalizacyjnych w uformowanym już kulturowo i przestrzennie miejscu, jakim jest niewątpliwie każdy rynek.

- mogą być nimi:
 - poprzedzenie planowanej inwestycji konkursem na koncepcję urbanistyczno-architektoniczną rynku (jeden lub dwa etapy),
 - wybór i realizacja rozwiązania projektowego w pełni zaakceptowanego przez społeczność miasta i mieszkańców przyległych posesji,
 - traktowanie „płyty rynku” jako samodzielnego zadania skoordynowanego z innymi zamierzeniami w tym rejonie,
 - poprzedzenie realizacji płyty poprzez pełne uporządkowanie i przebudowę infrastruktury technicznej,
 - traktowanie inwestycji nie tylko jako zadania obciążającego budżet gminy, ale jako potencjalne źródło dochodu,
 - zakaz wprowadzenia jakichkolwiek zmian do zatwierdzonego projektu bez jednoznacznej zgody autorów i inwestora,
 - przygotowanie formalno-prawne procesu inwestycyjnego na korzyść wyniku z nieprzewidywanych okoliczności,
 - wypracowanie promocji inwestycji w czasie realizacji oraz bezpośrednio po niej,
 - wypracowanie oferty dla potencjalnych przyszłych współużytkowników fragmentów płyty, włączenie społeczności lokalnej w rytm życia i dalszych procesów rewitalizacji rynku (odnowa fasad, parterów, reklam, zieleni sezonowej),
 - wypracowanie programu sezonowych akcji i zdarzeń związanych z przestrzenią rynku (m.in. plenerów artystycznych itp.),
 - wypracowanie „narzędzi” do konsekwentnego przestrzegania i egzekwowania zasad ustalonych na wstępie jako wyjściowe dla przedmiotowej realizacji.
- Oczywiście, w indywidualnych przypadkach należy liczyć się z możliwością szeregu dodatkowych uwarunkowań, które powinny znajdować swoje konkretne miejsce w zarysowanym powyżej ramowym scenariuszu postępowania rewitalizacyjnych.

Stanisław W. LESSAER

Fot.: Autor

Retusz komputerowy:

Jarosław LELEŃ, Maciej KALISZAN

Two market squares—Żory and Bielsko-Biala

The market square has always been the heart of any town. Whether it is still full of life and attracts both the locals and the tourists depends on how it is developed and on a creative idea for how to use it today.

Usually, launching renovation work on the market square is a beginning of a renewed process of ennoblement for the place. It is not only a “material” action, but also an incitement of new behaviours, new ways of perception and use of the space. The return to tradition, the acquisition of new solutions and modern uses plus the preservation of valuable greenery and the discrete revocation of the “witnesses” of those older functions—these are some of the objectives set for modern renovations of the market-square space. The attributes of the new perception of that space include elements like light, colour, sound, micro-climate, new tradition, beginning of action around the square, and support for various forms of activity.

The designers (Stanisław Lessaer, Agnieszka Gomolla, Marek Grudnik, Damian Kaldonek, Agnieszka Polak) understand their task as a quest for continuity, based on their observations of all the factors and events which are of importance to the place. Not only those which go way back in time, but also the modern ones, making up the uniqueness and the genius of the place.

In the Old Town part of Żory, Upper Silesia, this uniqueness is emphasised by the fields of stone and green “flooring” as well as the fountain (A), St. John Nepomucene Statue (B) and the seasonal roofing (C). The entrances to the square open up broad perspectives of the definitely horizontal urban interior.

In Bielsko-Biala's Old Town, three architectural-sculptural elements are combined into a composition, including St. John Nepomucene Statue, the “city scales” and the fountain-and-well complex.

The designers say that, based on their design and construction experiences, one could risk formulating the generalised prerequisites which make it possible to implement and assimilate the planned revitalisation solutions at a place which has already been formed in terms of culture and space. Some of these are: getting designs through competitions; consulting the local communities; correlating the market square project with adjacent developments; creating promotional programme for the project; appropriate legal preparation. (jj)

BIELSKO-BIALA:
miasto na prawach powiatu
(do 31 XII 98 wojewódzkie)
ok. 200 tysięcy mieszkańców

rynek w Bielsku to prostokąt o bokach 68 x 80 m i powierzchni 0,544 ha

strefa obrzeżna o szerokości średnio 6-8 m

strefa centralna prostokąt o bokach 54 x 64 m (pow. 0,346 ha) co stanowi 63,6% całej pow. rynku.

PROJEKT KONKURSOWY:
I NAGRODA W KONKURSIE
SARP NR 862 „KONCEPCJA
URBANISTYCZNO-
ARCHITEKTONICZNA
ZAGOSPODAROWANIA
RYNKU NA BIELSKIEJ
STARÓWCE”

INWESTOR
Urząd Miasta w Bielsku-Białej

AUTORZY
PA Nova sp. z o.o.

ZESPÓŁ AUTORSKI
Stanisław Lessaer
Agnieszka Gomolla
Marek Grudnik
Damian Kaldonek
Agnieszka Polak

KALENDARIUM
konkurs SARP: wrzesień 1998 r.
projekt budowlano-realizacyjny:
grudzień 1998 r.